D • N
22/5 1950

Pressen och partierna

Propaganda utanför den politiska sektorn

Vid ett försök att mäta "politiseringen" av en tidning går man inte blott, kanske inte ens i första hand, ut från den politiska avdelningen, med dess ledande artiklar, referat av partimännens tal och diskussioner med andra tidningar. Det gäller också att fastställa i vad mån andra delar av tidningen innehåller öppen och förtäckt politisk propaganda, vare sig i form av sakliga inlägg eller i prisande av meningsfränder och förklenande omdömen om motståndarna. På dessa områden ser man tydligast i vilken grad den partipolitiska aktiviteten präglar tidningens hela verksamhet.

Undersöker man de fyra stora morgontidningarna i Stockholm ur den synpunkten — för tiderna april 1947, mars 1949, 1 augusti—19 september 1948 (valstriden) — är det skäl att först stanna vid de icke-ledande, signerade artiklarna av politiskt innehåll, i regel publicerade på de s. k. kulturspalterna, stundom på annan plats utanför ledarsidan. Vi åsyftar, för att ta ett par exempel från Dagens Nyheter, sådana inlägg som de före 1948 års val publicerade artiklarna om Schweiz och Sverige av dr Per Jacobsson (med kritik av den svenska politiken) eller anmälan från samma tid av professor Jewkes bok om planhushållning med dess avståndstagande från socialiseringstanken.

Skillnaden mellan olika tidningar visar sig vid en sådan undersökning vara högst betydande. Under de båda observerade månaderna 1947 och 1949 innehöll Morgon-Tidningen för varje månad mer än ett tiotal klart politiska artiklar av denna typ, mestadels på kultursidan; i regel var det här fråga om direkt partipolitiska ställningstaganden, om klar propaganda. I Svenska Dagbladet var inlägg av motsvarande art ett fåtal under varje månad, ofta under den särskilda rubriken "I dagens frågor". I Dagens Nyheter och än mera i Stockholms-Tidningen är antalet sådana artiklar ytterligt ringa — en eller två på tio i jämförelse med Morgon-Tidningen. Under valstriden var denna form av propaganda vida mera använd. I Morgon-Tidningen uppgick antalet artiklar till omkring 35, i Svenska Dagbladet till ett tjugutal, i Stockholms-Tidningen och Dagens Nyheter till 5 à 6. Skillnaden mellan Morgon-Tidningen och Svenska Dagbladet är klar, skillnaden mellan dessa tidningar och de liberala organen slående.

I fråga om kåserier föreligger en liknande skillnad. Morgon-Tidningen och Svenska Dagbladet publicerar regelmässigt politiska kåserier i motsats till båda liberala tidningarna. Särskilt Morgon-Tidningens kåserier av Nordens Karlsson sex gånger i veckan är i regel starkt partipolitiskt färgade; här framförs ofta de våldsammaste och mest ärerörig angreppen på politiska motståndare i en ton av lekfull oansvarighet som avser att på en gång trygga den agitatoriska effekten och omöjliggöra allvarligt hållna svar från de angripna. I båda de nämnda tidningarna, främst Morgon-Tidningen, förekommer vid sidan av dessa erkänt politiska inlägg ett stort antal kåserier med propagandistisk tendens; för de undersökta månaderna har ett trettital dylika kåserier antecknats i Morgon-Tidningen mot 4 à 5 i de liberala tidningarna. Antalet politiska teckningar — med eller utan verser — var under samma tid i Morgon-Tidningen 40, i Svenska Dagbladet 28, i Stockholms-Tidningen 50, i Dagens Nyheter 13.

Vad beträffar intervjuer och reportage är det svårare att komma fram till mera exakta resultat; de tveksamma fallen blir här alltför talrika. Den starkare politiseringen i Morgon-Tidningen torde vara uppenbar för alla och bestyrks vid en närmare undersökning. Det förtjänar tillfogas att insändaravdelningarna i Morgon-Tidningen och Stockholms-Tidningen i stor omfattning innehåller partipolitiska uttalanden.

*

Utan varje tvekan kan fastslås att Morgon-Tidningen är den mest politiserade av de fyra större morgontidningarna. Detta är helt naturligt, då tidningen är organ för ett parti och följaktligen inriktad på propaganda. I stort sett har politiseringen säkerligen minskats; för några årtionden sedan var den ojämförligt mera framträdande. I fråga om de övriga här nämnda tidningarna är ett mera bestämt allmänt omdöme knappast möjligt. Vad Dagens Nyheter beträffar är "politiseringen" uppenbarligen särskilt starkt begränsad. Inför den ovederhäftiga kritik som framspringer ur en förståelig irritation kan konstaterandet av detta faktum ha sitt intresse.

Flathetens belöning

Rysk press och radio fullföljer oförtrutet propagandan mot Sverige. Några remarkabla prestationer är att anteckna från de senaste veckorna. Den 27 april "avslöjades" general Jung — för vilken gång i ordningen? — i Moskvaradion som provokatör och krigshetsare; han "drömmer om att förvandla de skandinaviska ländernas folk till kanonmat för förverkligande av de amerikanska och engelska imperialisternas aggressiva planer". Den 11 maj gjordes ett större svep. Bland de särskilt utpekade krigshetsarna var vid detta tillfälle utom hr Jung generalerna Ehrensvärd — i Sverige känd för att som ende general ha tagit politisk ståndpunkt genom att prisa regeringens politik —, Tamm och Swedlund. De militära försvarskraven sades vara ett led i uppammandet av en krigspsykos till fördel för en bestämd krets: "bankirerna, storindustrimännen, kanonkungarna, i vilkas kassaskåp alla de summor som anslås till upprustning sist och slutligen hamnar".

Den 20 maj återgav Moskvaradion ett ännu mera våldsamt angrepp. Hrr Erlander och Undén beskylldes för att genom en "förrädisk antifolklig politik" förbereda krig mot Ryssland. Att Sverige inte anslutit sig till Atlantpakten beror på att "de amerikanska härskarna föredrar formell och nominell neutralitet, denna länge prövade, högersocialistiska metod att bedra massorna". Ytterligare en flock militärer utpekades jämte stats- och utrikesministrarna som landsförrädare, bland andra general Nordenskiöld och amiral Strömbäck. Sverige håller på att ordna ett stort flygfält för amerikanska flygplan och att bygga fartyg för invasion i Ryssland — är det rent av de båtar ryssarna skall få på kredit som man här avser?

Under det att dessa anklagelser och hotelser vecka efter vecka, månad efter månad, år efter år sprids inom hela det ryska folket, arbetar vår utrikesledning som om intet inträffat sedan krigets slut. Hr Undén, som försvarat den ryska erövringen av Baltikum, fortsätter med att beteckna oron ute i världen som en illusion hos ängsliga eller illvilliga publicister, talar om att vårt demokratiska exempel skall leda ryssarna på bättre vägar och uttrycker sin stolthet över att vi utan knot fullföljer vår kreditgivning till Ryssland — trots att den stigit eller väntas stiga med 200 miljoner utöver 1948 års belopp. Stilla och troget väntar han på flathetens belöning. Han förstår inte att enligt Moskva alla utom kommunisterna och de redan kuvade folken är krigshetsare — och att han inte får någon annan belöning än nytt ovett och nya anklagelser. Säkert rubbas hans tro av intet; han lever i trivsel bakom sin privata järnridå. Men börjar inte det svenska folket — för att tala med hr Vougt — "undra"?

PRESSGRANNAR

En friare ekonomi säger sig numera även socialdemokraterna vilja ha, påminner Stockholms-Tidningen (fp), som dock inte vill sätta alltför stor tillit till dylika deklarationer från regleringsekonomins företrädare:

Men det görs många förbehåll, och steget är tydligen långt från ord till handling. "Så snart förhållandena medger det", skall de kvarstående regleringarna slopas. Man känner igen argumentet. Det upprepades till leda, då krav restes på ransoneringarnas upphävande. Men det gick ju bra att avskaffa dem, fastän olycksprofeterna ansåg att förhållandena inte medgav detta.

Återgången till en friare ekonomi, som i huvudsak återställer en fri marknadshushållning och en fri prisbildning, kräver djärvare tag och mera målmedvetna åtgärder än majoriteten i bankoutskottet tycks vilja vara med om. Alternativ till den nuvarande regleringsekonomin presenteras i reservationer, som dels folkpartiet, dels högern har avgett i bankoutskottet.

En gemensam huvudsynpunkt i båda reservationerna är att penningpolitiken, som bl. a. innesluter en rörligare ränta, åter måste komma till heders. Detta blir nödvändigt, om vi någon gång skall slippa byggnadskontrollen och statens reglering av investeringsverksamheten.

Å andra sidan, fortsätter tidningen, helt i folkpartireservationens anda, är det klart att våldsamma ränteförändringar skulle få ganska olyckliga verkningar:

Det alternativ, som framläggs i folkpartireservationen, berör hela det ekonomiska fältet. Som mål står återgången till en friare ekonomi och penningvärdets bevarande. Frågan om penningvärdet är en central punkt. Dettas bevarande har blivit ett problem, då man eftersträvar full sysselsättning. Den sistnämnda politiken medför en ständig press uppåt på lönerna. Men penningvärdet kan inte bevaras utan priserna måste stiga, om lönerna höjs i hastigare takt än produktiviteten ökar i näringslivet.

Säkrandet av en hög och jämn sysselsättning måste vara den ekonomiska politikens huvudmål; dess problem är inte lösta ännu, men så mycket syns säkert som att en rörlig penning- och kreditpolitik utgör en av de väsentligaste förutsättningarna för att fullsysselsättningen i längden skall bli möjlig inom det demokratiska samhällets ram.

Svenska Dagbladet (h) tar självfallet sitt partis uttalande i bankoutskottet till utgångspunkt; i stället för en penning- och kreditpolitik samordnad med politiken i övrigt förordar högertidningen en återgång till en penningpolitik med automatisk anpassning av räntenivån:

Som ett led i övergången till en friare ekonomi rekommenderas en aktiv penningpolitik, och det understrykes särskilt att riksbankens penning- och kreditpolitik måste inriktas på penningvärdets bevarande. Riksgäldskontorets upplåning bör regelmässigt ske i öppna marknaden och endast tillfälligt i riksbanken, och den räntenivå som framkommer vid en sådan lånepolitik måste accepteras. En konsekvens härav blir att räntans rörlighet, såväl uppåt som nedåt, återställes. En smidig, effektiv penningpolitik skapar förutsättningar för en avveckling av de direkta statliga ingreppen i de enskilda investeringarna. Härigenom kommer konsumenternas inflytande över produktionsinriktningen på nytt att återställas — en viktig synpunkt, som under den föregående diskussionen blivit alltför litet beaktad.

Det svåra är bara — bortsett från alla andra komplikationer — att en penningpolitik av detta slag inte i alla lägen är förenlig med den fulla sysselsättningens krav. Att tillåta att depressiva tendenser får stark verkan är en säregen form av ett fritt konsumtionsval. Naturligtvis avser inte högern så tråkiga resultat, men den har glömt att den ekonomiska politiken, såsom folkpartireservationen framhåller, måste vara en samordning av alla medel, inte ett ensidigt utnyttjande av det penningpolitiska.

Aftontidningens (s) inlägg i frågan dikteras av lika delar partipolitiskt nit och okunnighet:

Folkpartisternas och högermännens reservationer till bankoutskottets utlåtande om den ekonomiska politiken utgör en intressant läsning. Om de kunde spridas i massupplaga till svenska folket före höstens kommunalval skulle de utgöra en strålande propaganda för socialdemokratin.

Skillnaden mellan folkpartiets och högerns linje i räntefrågan är tidningen oförmögen att fatta.

Det är visserligen sant, säger ST, att folkpartiet vill ha en rörligare ränta. Men det vill inte ha några våldsamma ränteförändringar, som "för närvarande skulle kunna få ganska olyckliga verkningar". Läs om den sista meningen igen: som "för närvarande skulle kunna få ganska olyckliga verkningar". ST antyder att det är vad högerns riktlinjer skulle framkalla. I klart syfte att utmärka skillnaden mellan högerns och folkpartiets ståndpunkter. En skillnad som man har svårt att framläsa ur reservationerna. Den grundläggande olikheten är att högern säger rent ut vart den syftar, medan folkpartiet anstränger sig att dölja det verkliga syftet.

Det var Aftontidningen som för ett par år sedan visade stora sympatier för större rörlighet i räntepolitiken.

Folkpartiledaren:

Regeringen vill säkra makten med orättvisare valsystem

Att högern och bondeförbundet anslutit sig till socialdemokraternas nej till folkpartiets skattesänkningsförslag är något av en sensation, sade professor Bertil Ohlin i föredrag som han på söndagen höll i Sundsvall och Stöde. Folkpartiet önskar en skattesänkning redan från den 1 januari 1951. Den kan genomföras och likväl ett betydande budgetöverskott kvarstå. Den socialdemokratiska pressens diskussion i regeringsfrågan bär närmast vittne om den olust man känner inför medvetandet att det är slut på det socialdemokratiska allenabestämmandet i svenskt samhällsliv, ifall inte något underverk skulle inträffa vid höstens val.

Därför håller man inom detta parti äntligen på att inse att socialdemokratin numera blivit ett minoritetsparti.

För att motivera ett fortsatt socialdemokratiskt välde försöker sig Morgon-Tidningen på följande halsbrytande resonemang: 1) Vi behöver en stark regering. 2) En stark regering behöver riksdagsmajoritet. 3) Socialdemokrati — ehuru ett minoritetsparti — är det största partiet och bör regera. 4) En valordning bör därför skapas som garanterar en fast regeringsmakt. Det innebär uppenbarligen att valsystemet bör reformeras så att socialdemokratin trots sin minoritetsställning bland väljarna får behålla den majoritet i riksdagen som för närvarande dröjer sig kvar ännu ett år till följd av "eftersläpningen" i första kammaren.

Däremot har regeringspressen rätt i att den viktigaste fråga som den politiska debatten — särskilt under valkampanjerna — skall belysa är "efter vilka huvudlinjer det skall regeras". Folkpartiet har under var och en av de senaste valkampanjerna till socialdemokraternas stora missnöje sökt pressa fram just den saken till debattens centrum. Skall Sverige bli ett socialistiskt land, så som det socialdemokratiska partiet och principprogrammet i 50 år begärt? Vi i folkpartiet förordar utan tvekan det senare. Ett samhälle där det lönar sig att arbeta skapar bättre levnadsvillkor än det socialistiska. Det ger också människorna mera frihet och trivsel.

Högerledaren: Skattesänkning för flertalet

Högern har lagt fram ett förslag som skulle ge skattelättnader åt de allra flesta gifta, sade riksdagsman Jarl Hjalmarson i ett föredrag på söndagen i Skellefteå. Det har sagts att vi gått för långt och bara bort hålla oss till förvärvsarbetande hustrur. Men vi sätter de hemarbetande hustrurna lika högt. Mer än tre fjärdedelar av alla äktenskap i landet är sådana där hustrun arbetar i hemmet. Dessa skulle utan undantag få skattelättnad enligt högerförslaget. Av de familjer där både mannen och hustrun har inkomster skulle vidare alla med minderåriga barn — det är ungefär halva antalet — få lättnad. Redan härmed är man uppe i skattelättnad för bortåt 90 procent av alla gifta, och lättnaden blir procentuellt störst för familjer med små inkomster. I fråga om de återstående äktenskapen gäller att alla med lägre inkomst för hustrun än 1.800 à 2.000 kr. får sänkt skatt.

Samvetsfrågor till regeringen

Svenska företagares riksförbund höll under veckoskiftet sin årskongress i Gävle och beslöt enhälligt att till regeringen framföra enskilda företagares syn på den näringspolitiska utvecklingen i landet.

Tre frågor framställdes och svar av regeringen begärdes på följande: 1) Är det regeringens avsikt att nu kvarstående delar av den genom kriget och den efterföljande krisen betingade statliga dirigeringen av det enskilda näringslivet alltjämt skall fortfara eller möjligen utökas? 2) Är de tidigare deklarerade socialiseringsplanerna avskrivna eller ställda på framtiden? 3) Är regeringen beredd att vid skattebestämmelsernas utformning ta vederbörlig hänsyn till näringslivets utvecklingsmöjligheter? Sveriges företagare kräver större trygghet i sin näringsutövning, socialiseringstankens avskrivning, lägre skatter och en omedelbar avveckling av den statliga priskontrollen.

I styrelsen omvaldes förbundsordföranden, ingenjör Henrik Mattsson, Stockholm, samt nyvaldes apotekare Gunnar Watz, Stockholm, målarmästare I. P. Warfvinge, Stockholm, byggmästare E. Gissla, Stockholm, grosshandlare Emil Karlsson, Göteborg, grosshandlare Harry Carlsson, Ronneby, ingenjör Ossian Feunk, Malmö, disponent Inge Distner, Karlshamn, fabrikör H. Nilsson, Sölvesborg, åkare Joel Melin, Gävle, bokhandlare Tore Gustafsson, Vaxholm. (TT, Gävle.)

DAGENS NYHETER
TEGELBACKEN, STOCKHOLM 1
Telefon: 22 40 00
Telegramadress: *Dagensnyheter.*
Postgiro 1616 (för annonser)
nummer 1617 (för prenumeration)

Chefredaktör: *Herbert Tingsten.* (Träffas säkrast kl. 13.30—14.30)
Politisk huvudredaktör: *Leif Kihlberg.*
Redaktionschef och ansvarig utgivare: *Sten Hedman.*
Dagens Nyheters Aktiebolag: Verkst. direktör: *Helge Hellborn.*

PRENUMERATIONSPRISER
A Stockholmsupplagan
Månad .. 4: 75 Kvartal .. 13: 75
Halvår .. 27: — Helår .... 54: —
SENASTE ANNONSPRISLISTA daterad 12/5 1950 tillhandahålles på begäran.
Dagens Nyheters tryckeri, Sthlm.

Sveriges dåliga vägar kommer att ingående diskuteras vid den kongress som Svenska lastbilsägarförbundet håller i Uppsala på onsdagen och torsdagen. I anslutning till kongressen håller lastbilscentralernas riksförening stämma och Sveriges trafikbilägares riksorganisation årsmöte. Flera hundra deltagare väntas, däribland gäster från de nordiska länderna, England och Amerika. Högtidstalet vid kongressens öppnande i det nya Folkets hus hålls av landshövding Kjellman, och en redogörelse för statens syn på vägproblemet kommer att lämnas av statssekreterare Arne Lundberg.

Riksdagssammanträden

Måndagen den 22 maj 1950.

Första Kammaren kl. 2 em. (Interpellationssvar.)
Andra Kammaren kl. 1 em. (Interpellationssvar.)
Jordbruksutsk. kl. 10 fm. Obs. tiden!

Familjeannonserna

	Sida
står på sidan med familjenyheter	15

Övriga annonser

som tidigare varit placerade före text i anslutning till familjeannonserna återfinns dels utan särskild rubricering omedelbart efter familjeannonserna 15
— dels under resp. marknadsrubriker

Efter de orubricerade annonserna följer särskilda rubriker för

Tandläkare	16
Kungörelser	16
Bolagsstämmor	16
Entreprenader och anbud	16
Auktioner	16

Rubriksystemet

återfinns i dagens nummer på följande sidor:

Meddelanden	16
Skolor och undervisning	16
Yrkes- och hantverkshjälp	16
Företagens marknad	17
Allmänhetens varumarknad	17
Båtmarknaden	19
Motormarknaden	19
Hyresmarknaden	20
Hotell och pensionat	21
Arbetsmarknaden	21
Fastighetsmarknaden	26
Affärsöverlåtelser	27
Kyrkor	28
Resor och kommunikationer	27
Nöjen	28

24/5 kommer
POJKAR och PATKAR
av
Gabriel Chevallier
En ny strålande roman av författaren till Förargelsens hus
10: 50, inb. 15: —

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.